

Bölüm 3

ATLARDA ABC KURALI NEDİR VE ATLARDA GENEL FİZYOLOJİK PARAMETRELER

Meryem KARAPINAR¹
Gülşen GONCAGÜL²

GİRİŞ

Atlarda normal fizyolojik parametrelere hâkim olmak patolojik parametreler hakkında yorum yapmayı kolaylaştırır. Gerek veteriner hekimler gerekse antrenörler için bu fizyolojik parametreler önemli bir yer tutmaktadır. Bir antrenör, veteriner hekime anemnez verirken bu fizyolojik parametrelerden yararlanabilir ve anemnezi daha ayrıntılı bir şekilde aktarabilir. Antrenör egzersiz yaptıktan sonra atın fizyolojik olarak solunum sayısının artacağını bilmesi gerekir bunun patolojik bir olgu olmadığını farkına varmalıdır ve bu çerçeveden değerlendirmelidir. Örnek verilecek olursa normal bir dönemde atların davranışsal olarak ayakta uyuduğunu bilen bir antrenör atı yataırken gördüğünde bunun gerekli olan dehidrasyon derecesi, kapıllar dolum zamanı gibi parametrelerle değerlendirilmelidir ve veteriner hekime gerekli bilgilendirme yapılmalıdır. Tabi ki seyis, bakıcı gibi kişilerden gelen çeşitli verilerde önemlidir son dönemde yapılan değişiklikler var mı, herhangi bir ilaç kullanılmış mı? Gibi sorularla asıl neden ortaya konulmalıdır. Gizlenen saklanan veriler hekimi yanlış tanıya sürükleyebilir kortizon uygulanan bir atta WBC olarak isimlendirdiğimiz beyaz kan hücrelerinde düşme normal karşılanabilir fakat kortizon

¹ Öğr. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale Meslek Yüksekokulu, Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü, meryemkarapinar@kku.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5091-8715

² Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Mennan Pasinli Atçılık Meslek Yüksekokulu, Atçılık ve Antrenörlüğü Programı, goncagul@uludag.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-4331-9698

dirilirken atlar için çok önemli bir biyokimyasal parametre değildir. Kemik dokuda bahsi geçen ALP karaciğer safra yollarında bir hasar olduğunda artış gösterir. Kas dokuda bahsettiğimiz AST de biyokimyasal bir parametre olarak artış göstermektedir. SDH (Sorbitol Dehidrogenaz) karaciğer spesifik enzimidir akut karaciğer hasarında artış göstermektedir. Aktif Zn atomu bulunduğu için EDTAlı kan tüpleri kan alınırken kullanılmamalıdır. Akut karaciğer hasarlarında akut enfeksiyonlarda AST ve ALP de artış gözlemlenirken, kronik karaciğer hasarlarında ise SDH, GGT, GLDH değerlerinde artmalar meydana gelmektedir.

ATLARDA ABC KURALI

ABC kuralı acilin temelini oluşturmaktadır ne yazık ki ülkemizde atlar için bazı at hastanelerinde bu prosedür uygulanmaktadır. İlk olarak hava yolu kontrol edilmelidir Airway eğer açık mı yoksa kapalı mı olduğuna bakılır eğer at agoni halinde ise pupillar refleks yanıt vermiyorsa çevreye ilgisi yoksa bu durumda solunumun en rahat olduğu sternal pozisyona getirilir at. Solunum yolunda herhangi bir tıkanıklık varsa at entübe edilebiliyorsa entübe edilir veya oksijen verilir. Breathing B kelimesi ile ifade edilir ve atın nefes alışverişinde herhangi bir düzensizlik var mı? solunum sayısı artmış mı azalmış mı bakılmalıdır. Circulation atın kalp atımı kontrolüdür acil durumlarda periferden A. *facialisten* nabız alıyor mu alınmıyor mu? Bu durumlar kontrol edildikten sonra eğer nabız alınmıyorsa kalp masajına geçilmeli veya elektroşok uygulanmalıdır. Ülkemizde bu tip kurallara bakmazsınız kalp kasına atropin ve adrenalin gibi kimyasal uygulanmaktadır. Aslında tüm canlılarda kalp ölümden sonra dahi kendi iç dengesi içerisinde bir süre daha çalışmaktadır. Önemli olan böyle durumlarda solunumu stabil tutabilmektir. Hava yolunu dolduran veya daraltan olgular ortadan kaldırıldığında canlının beynine oksijen gidecektir ve beyin ölümü şekillenmeyecektir.

KAYNAKLAR

1. Akpınar, R. K., Çelik, S., Akman, A., & Kızıltepe, Ş. (2023). Kars İlindeki Atlarda Atların İnfeksiyöz Anemisi Virüsünün Moleküler Olarak Araştırılması. *ISPEC Journal of Agricultural Sciences*, 7(2), 263-270.
2. Aslan, R., Bayram, İ., Biricik, S.H., Çetingül, S.İ., Demirtaş, B. ve Ark., (2017), *Spor Atları*, Nobel Yayın Evi.
3. Barrelet, A., & Ricketts, S. (2002). Haematology and blood biochemistry in the horse: a guide to interpretation. *In practice*, 24(6), 318-327.
4. Crabtree, N. E., & Epstein, K. L. (2021). Current concepts in fluid therapy in horses. *Frontiers in Veterinary Science*, 8, 648774.
5. Güzelbekteş, H., Ok, M., Şen, İ., & Coşkun, A. (2006). Atlarda uzun süreli fiziksel egzersizin hematolojik ve bazı biyokimyasal parametreler üzerine etkisi.
6. Klein, R., Nagy, O., Tóthová, C., & Chovanová, F. (2020). Clinical and diagnostic significance of lactate dehydrogenase and its isoenzymes in animals. *Veterinary medicine international*, 2020(1), 5346483.
7. Marr, C., & Bowen, M. (Eds.). (2011). *Cardiology of the Horse*. Elsevier Health Sciences.
8. Oruc, H. H., Akkoc, A., Uzunoglu, I., & Kennerman, E. (2010). Nitrate poisoning in horses associated with ingestion of forage and alfalfa. *Journal of Equine Veterinary Science*, 30(3), 159-162.
9. Popescu, S., & Diugan, E. A. (2017). The relationship between the welfare quality and stress index in working and breeding horses. *Research in veterinary science*, 115, 442-450.
10. Satué, K., Miguel-Pastor, L., Chicharro, D., & Gardón, J. C. (2022). Hepatic enzyme profile in horses. *Animals*, 12(7), 861.
11. Yarsan E.ve Ark. (2019), *At Hekimliği*, Güneş Kitap Evi, (53-145).
12. Yıldız, S., (2008), *Dukes Veteriner Fizyoloji*, Medipires Yayın Evi.